

Dansens og musikkens rødder 71

**Mallebrok fra hele landet - 2. del
og Engelsk Mallebrok**
af Per Sørensen

Som nævnt i sidste nummer af Hjemstavnsliv blev Mallebrok-melodien og visen ikke kun populær i Frankrig, men overalt i den vestlige verden. I Tyskland er den kendt som "Marlbruck zog aus zum Kriege", og Beethoven benytter melodien i Opus 91 "Wellingtons Sieg" fra 1813. Mange tænker sikkert ikke på, at den kendte, amerikanske "For he's a jolly good fellow" også er på Mallebrok-melodien. I England hedder den "Malbrouck has gone to battle". I Sverige kendes den som "När Mellbom i krig skulle draga". I Norge har den været brugt som marchmelodi og soldatervise, og på Færøerne har den været brugt som dansevis og kaldes "Banda-dans", og visen på Færøerne stemmer overens med den ældste, danske visetekst.

Louis Bobé¹ angav, at den virkelig blev spredt rundt i Europa under Napoleonskrigene i begyndelsen af 1800-tallet, og han skrev, at Napoleon, når han drog i felten, plejede at nynne melodien, og musikken spillede op til den. Da han på St. Helena kort før sin død, i en samtale med Las Casas, rosede fremhævede Marlboroughs krigeriske bedrifter, kom han til at tænke på visen, og et smil gled over hans mund. "Det er det mærkelige ved denne vise, at den opildner en så ganske, ja, lige til sejr."

Napoleon d. I

Jeg er ikke sikker på, at Bobé har ret. Visen har sikkert været kendt meget før, og det første, danske nodetryk af visen, som jeg har fundet, findes i N. Schiørring's "Blandinger for Sang og Claveer - Som et Anhang til det første Bind", København 1787. Ved visen findes alle 14 vers, som er brugt til den ældre version af Mallebrok-visen. Der kom formentlig samtidig et flyveblad (Skillingsvise) med følgende titel: "Een nye Viise om General

Malbrochs Krigsbedrifter og Død". Trykt hos P. Horrebews Enke i Store Fiolstræde No. 204 og lidt senere et næsten identisk Skillingsstryk hos L. N. Svares Enke i Store Kannikestrædet No. 39.

Hvis I spillemænd vil prøve at spille melodien, skal I være opmærksomme på, at det øverste nodesystem er med en C-nøgle, hvilket vil sige, at når C-nøglen står på den nederste linie, kaldes det også en sopran-nøgle, og den blev ofte benyttet i 1700-tallet ved sangnoder. Når I har "Nøglehuls C" på klaveret på den nederste linie - rykker alle toner to trin op, men skal spilles, som om de var 2 trin længere nede. Fortegnet skal bibeholdes, så den spilles i A-dur - God fornøjelse!

Viseteksten er som følger:

General Malbrochs Krigs=Bedrifter og Død

1. *Malbroch i Leding farer,
Miro ton ton ton, miro tene;
Malbroch i Leding farer,
Hans Hu til Orlog stod. :: :: ::*
2. *Han kommer hjem til Paaske,
Til St. Hansdag forvist.*
3. *St. Hansdag var forgangen,
Malbroch kom ei igien.*
4. *Hans unge Frue ganger,
Paa høie Loft at staae.*
5. *Hun seer den unge Svend kommer,
I Sort saa var klæd.*
6. *Hvad Nyt, hvad Nyt fra Krigen?
Hvor gaaer det min Gemahl?*
7. *Din Rosens Kind vil blegne,
Naar du mit Budskab hør.*
8. *Afføre din Skarlagen,
Og al din Prydelse.*
9. *Malbroch er død i Krigen,
Og lagt i sorte Jord.*
10. *Han blev til Graven baaren,
Af fire Hovedsmænd.*
11. *Den første bar hans Sabel,
anden bar hans Skiold.*

Andante.

Marlbrough i Leiding fa = rer, Mi-rong-tong tong tong mi-rong-tæ:

ne. Marlbrough i Leiding fa = rer, hans Hu til Or = log stod. Hans Hu til Or = log

stod, hans Hu til Or = log stod. *Da Capo.*

N. Schiørring - Kiøbenhavn 1787

12. Den tredie bar hans Harnisk,
Den fjerde ingen Ting.
13. Der han til Graven var baaren,
Gik vi alle hiem igien.
14. Mænd gik med deres Qvinder,
Jeg eene gik igien.

Louis Bobé² fortæller:

"Af direkte tradition vides det, at visen om Malbrough også har været yndet af Kong Christian VII (1766-1808). Den ulykkelige konge var, som bekendt, særlig i sine yngre år, meget musikalsk. En samtidig beretter, at Kapelmusikus Kirchhoff oftere blev kaldet til ham, som David til kong Saul, for at sprede sin herres urolige tanker og oplive hans tunge sind.

En aften kort før sin død befalede kongen, at lysene ved hans spinet eller hammerklaver skulle tændes. Han satte sig foran det med den spænstige elegance, hans spinkle dukkefigur uforandret havde bevaret, lænede sig tilbage i stolen og lod de smalle, udmagrede hænder glide søgende over tangenter-

ne. Med et rankede han sig og spillede med stejle fingre i bydende stolte takter den første strofe af visen, som drømte han sig tilbage til sin ungdoms udenlandsrejse, da han imponerede de fremmede hoffer ved sit vid og sin elskværdighed.

Optakten varede kun kort, og stemningen skiftede brat ved ordene om dødsbudskabet. Han fantaserede over melodien hele klaviaturet igennem fra bas til diskant, i mol og i dur, snart fejende hastigt, snart døvlende som fjerne dødsklodder, snart klagende, snart spodsk, til han udmattet sank sammen og slog panden, begravet i sine hænder, ned mod tasterne, medens han gang på gang krampagtigt hulkede: Marlborough ne revien dra. Det var kendeligt, at hans syge sjæl og uklare bevidsthed i den banaliserede vise og dens rytmer ligesom fandt et udtryk for hans livs tragik."

Christian d.VII
(1766-1808)

Melodien har i tidens løb været brugt til utallige viser, bl.a. hos J. L. Heiberg i "Recensenten og Dyret" til visen: Når vi til kilden Drager. Den har været brugt til Sommerrevuen "Haabløse Slægter" fra 1881 i visen: Fra mit Livses første Maaren.

Utallige omskrivninger af visen findes, og der er ingen tvivl om, at omkvædet, som jeg har lært, da jeg var barn, om "Mallebrok er død i krigen i 1864" må være kommet som et smædeomkvæd efter det store nederlag til Prøjserne i 1864.

Som jeg nævnte sidste gang, kan jeg forskellige varianter - det er der sikkert mange andre, der også kan; men den her lyder - efter alle de første indledende vers:

*Og da de kom til graven
filiogonggong og tingelingling
der var der ingen hul.*

*Så tog de hver en teske
og gravede et hul.*

*Nu ligger han i graven
og tygger på en skrå.*

*Og når den så bliver gammel
så spytter han den ud.*

*Og præsten holdt en tale
men sagde ingenting.*

Det kan man vist kalde "folkelig børnelyrik" - Undskyld!

Til sidst vil jeg fortælle om Engelsk Mallebrok, som mange tror er den ældste version af Mallebrok-melodien - Hvad den ikke er.

Den kendte folkemusikgruppe, Lang Linken, udgav Mallebrok-visen på LP-pladen "Kærlighedstræet" i 1986, og de skrev selv på coveret: "Mallebrok efter "General Malbrochs Krigsbedrifter og Død", et dansk flyveblad uden årstal, "Molbraaks Vise" efter J. M. Jensen, Stenum - Hjørring 1894, samt den fine drejelire-spillemand Jan Winter fra Uppsala i Sverige. Brokkerne er samlet af Poul Lendal og sunget til og arrangeret af hele gruppen." (I 1986 var gruppen større, end den er i dag, da man havde ægtefællerne med til at synge). Vi kan her aflæse, at gruppen var blevet inspireret - både fra en kilde i Nordjylland og fra Uppsala i Sverige. Ligeledes oplyser gruppen i dag, at man også var inspireret af gruppen Folk & Rackare's LP "Rackbag" fra 1985; men det er Poul Lendals dybe kendskab til ældre musik, der på så genial en måde kommer til udtryk, når han "piller ved den", så den kommer til at lyde som en 1600-tals melodi. Da gruppen startede med at spille den, var der kun sang til; men pludselig begyndte nogle at danse en gammel skånsk "Engelsk" til musikken. Derefter kom den til, i folkemunde, at hedde "Engelsk Mallebrok".

I dag danses den overalt i Danmark - til stor glæde for de dansende - som kan få et velfortjent pust, da dansen er rolig, og melodien er vidunderlig at synge den gamle tekst til.

Kildehenvisning:

- 1 "Malbrough i Leding drager" af Dr. Phil Louis Bobé. Kronik i Dagens Nyheder 24. sep. 1931
- 2 Se kildehenvisning nr. 1

Lang Linken: Keld Nørgaard, Carl Erik Lundgaard og Poul Lendal